

je bilo naše delo, dokazuje naša društvena statistika, ki je na poslednjem občnem zboru pred svetovno vojno dne 3. aprila 1914 izkazala 167 izobraževalnih društev in njim pridruženih 138 mladinskih zvez in sicer 61 mladinskih, 77 pa dekliških.

Vse organsko življenje se vrši v znamenju velike težnje samoohrane in samohrane. Naša prosvetna organizacija je to velevažno težnjo našega narodnega organizma podpirala, jačila in hrabrila. K temu nas je silil nemško nacionalni imperializem, ki je hotel zagospodovati nad našo zemljo ter ji vzel slovenski značaj, našemu ljudstvu pa slovensko dušo. Roko v roki z oficijelno državno politiko je šla privatna ponemčevalna inicijativa, ki je bila organizirana v nemškem Schulvereinu in v Südmarki. Na severni meji našega jezikovnega ozemlja je bila nevarnost največja. Z denarjem nismo mogli paralizirati nemško-nacionalnih nakan, ker ga nismo imeli. Dalj pa smo slovenskim rodbinam na meji in osobito naši mladini v roke drugo orožje, da so z njim branili naše slovenstvo, in to je uma svetli meč. Kdor se je moral boriti za narodne in verske svetinje, ta jih bolj vzljubi nego tisti, ki se zanje ni nikdar bojeval ter ni za nje ničesar žrtvoval. V tej borbi, ki je bila od naše strani res kulturna borba, se je naša ljubezen do naše zemlje in našega slovenstva poglobila ter ojeklenila, da ne bo nikdar popustila.

Naša prosvetna organizacija, ki se od občnega zbora dne 6. decembra 1923 imenuje Prosvetna zveza, more ob svoji 25letnici gledati z zadovoljstvom in zavestjo storjene dolžnosti na bogate plodove svojega dela med našim narodom. Kar sem rekel na prvem občnem zboru naše organizacije po prevratu (30. aprila 1919), morem ponoviti danes: »Glede na ljudsko izobrazbo stojimo v vrsti slovanskih narodov na čelu prvi za Čehi. Najmanjši narod med Slovani, pa med prvimi in najmočnejšimi vsled duševne potence in ljudske izobrazbe. To čast našemu narodu ohraniti med njegovimi brati v ujedinjeni naši jugoslovanski državi, bodi naša skrb, kateri z veseljem in požrtvovalnostjo posvetimo svoje sile in svoje delo. Naša izobrazba — naš ponos in naša moč!«

Naši cilji so isti, kakor smo jih začrtali že pred 25 leti v lepi dobi našega prosvetnega idealizma. Idej nam ni treba spreminjati, metode pa je treba prilagoditi razmeram. Nekdaj je mladina sama prihajala k nam. Sedaj pa moramo hoditi po njo. Po njo hodijo dandanes razni ljudje ter jo vabijo k sebi v imenu zvenečih gesel in fraz. Mi pa hodimo po mladino v imenu naših krščanskih in narodnih idej, ki jih je naše ljudstvo vedno smatralo kot svoje najdragocenejše svetinje. Mi hodimo po mladino pod zastavo in zaščito onega velikega našega prosvetitelja, ki je mladini v pouk, probujo in bodrilo največ pisal, govoril in delal, to je: škofa Slomškega. S 24. septembrom se je začelo 70. leto, odkar je umrl veliki naš narodni buditelj in učitelj. Naj bo prosvetno delo med našim narodom v bodočem letu posvečeno proslavi Slomškovega spomina ter obnovitvi Slomškovih idej in Slomškove ljubezni. Tako bomo tudi najlepše služili veliki naši narodni težnji po Slomškovi beatifikaciji (proglasitvi za blaženega)!«

Iz poročil, ki so bila podana na obč. zboru, se je odražala jasna slika o razmahu naše prosvetne organizacije ter društev in zvez, ki je iz njih sestavljena. V Zvezi je včlanjenih 197 društev — za 4 več ko v prejšnji poslovni dobi — in v posameznih društvih deluje 282 odsekov. Knjižnic je 154 s približno 54.000 knjigami. Da bi se smisel za lepo knjigo med našim ljudstvom poglobil, je Zveza priredila poseben knjižničarski tečaj, ki ga je obiskovalo 83 knjižničarjev. Prav lepo napreduje naša centralna knjižnica v Mariboru, ki si je v pretekli poslovni dobi nabavila 1165 novih knjig v vrednosti 39.575 Din ter je v celoti izposodila 12.052 knjig.

Na predlog žup. Sokliča je bil izvoljen naslednji odbor: dr. Josip Hohnjec, predsednik; dr. Josip Jeraj, dr. Franc Vatovec, dr. Franc Sušnik, Marko Kranjc, Al. Kaučič, Joško Maležič, Jože Stabej in prof. Potokar, odborniki; namestniki so: Franc Kolenc, urednik; mons. Ivan Vreže, dekan Gomilšek, ravnatelj Franc Hrastelj, prof. Cajnkar, prof. Rihter in Mirko Geratič; pregledniki računov: stolni kanonik dr. Jožef Mirt, ravnatelj dr. Kovačec in prof. Živortnik; v razsodišče pa pridejo: dr. Anton

Jerovšek, dr. Leskovar, dr. Juvan, dr. Vebler in ravnatelj Barle.

*

St. Peter pri Mariboru. Naši fantje imajo na praznik Brezmadežne, to je dne 8. decembra, svoj praznik. Zjutraj se udeležijo službe božje in pristopijo k mizi Gospodovi. Popoldne po večernicah pa imajo sestanek v samostanski šoli, h kateremu so uljudno vabljeni tudi stariši! Nastopi tudi tamburaški zbor. — Prosv. društvo je dobilo zopet dokaj novih knjig. Prijatelji lepe knjige in dobrega čtiva, poslužite se društvene knjižnice. Knjižničar posluje vsako nedeljo in praznik po pozni službi božji in popoldne po večernicah.

St. Peter pri Mariboru. V nedeljo dne 6. decembra priredi fantovski krožek prosvetnega društva »Skala« pri g. Sandeju Miklavžev večer. Začetek ob petih popoldne. Prijatelji ste vabljeni!

*

Skrivnost pariških katakomb.

V Parizu so doživeli zadnje dni slučaj zločina v katakombah (podzemeljski hodnik), ki so razprežene pod celim glavnim mestom Francije. Pariške katakombe so bile v srednjem veku — deloma seveda — pečene jame in kamnolomi. V dobi velike francoske revolucije (1789—95) so bile pariške katakombe zatočišče za tolovaje in politične preganjance. Pozneje so uporabljali podzemeljske hodnike za napeljavo vodovodov, izpeljavo kanalizacije in v 20. stoletju brzijo tod vlaki podzemeljske železnice. Danes je mogoč ogled le enega dela pariških katakomb. V teh so shranjena okostja raznih opuščenih pokopališč. Tukaj počivajo ostanki 7 milijonov rajnih.

Te dni se je podal predpoldne v katakombe uradnik na običajni pregled, — predno so spustili v prostore tujce, in je zadel na človeško truplo. Bil je lep obleden možki, ki je bil očitno umorjen

Žid pa je pal pred meniha na kolena. Za rob talarja ga je pograbil, ga poljubil in strastno prosil: »Umr! Res umr! Recite, da ni res, milostni gospod, recite!«

Tedaj se tudi gvardian ni mogel več premagovati. Na jok mu je trepetal glas, ko je tožil:

»Ko bi ne bilo! O Bog, osmi naš brat!«

Žid si je z rokami zakril lica in na glas stokal: »Umr! O Bog Abrahamov, res umr! Umr! prav zdaj, ko bi bil meni tako potreben! O, sedaj vem, da mojemu detetu ni več rešitve. In kaj naj počnem potem jaz, jaz najbednejši vseh ljudi?«

Ves šum naokoli je prevpil njegov visoki, tožeči glas.

Pater se je poln usmiljenja sklonil k nesrečnemu možu. Ljubeče in nežno ga je skušal dvigniti.

»Vstanite, gospod Izerlin! Ker pater Bernardin ne more, vas spremim jaz domov. Ni tako daleč.«

»Domov? . . . O Rahela, ti najboljša vseh hčera, ne morem ti izpolniti želje. In ti umrješ. — Čemu mi bo sedaj moje zlato, moje bogastvo? Ko pa z njim niti tebe rešiti ne morem!«

»Upajmo, da vam ozdravi«, je sočutno tolažil gvardian, vodeč starca skozi množico previdno in skrbeče kakor oče bolnega sina. »Bila je dobra deklica, kakor sem večkrat od ljudi slišal. Ako se ne

motim, sem jo zadnje čase nekaj krat videl celo pri nas v cerkvi.«

»O milostni gospod«, je hropel žid, »saj je v srcu že vaša, kristjana. K vaši Materi božji moli.«

»Kristjana, pravite?« se je razveselil pater. »A saj ni čudno: z življenjem je tako bila. Zato ji bo Bog milosten in dober.«

Že sta zagledala doli ob koncu ulice Aronovo hišo. A glej, kaj je to? Širom so odprta hišna vrata, gneča žensk stoji pred hišo.

Aron je vzdrltel in prebledel. Tedaj je zagledal ženo Estero: pravkar je stopila na prag, pogledala gor po ulici, kakor bi koga iskala, koga pričakovala. Iskala in pričakovala je pač njega! Ko ga je zagledala, se je naslonila ob podboj vrat in lica z rokami zakrila. Žid in gvardian sta videla, kako so tudi ženske pred hišo oči brisale.

In sta vedela, da je dopolnjeno.

Aron je planil naprej. A že po drugem koraku se je zrušil kakor podžagano drevo. S čelom je udaril ob izhojeno kamenje, da je jeknilo.

»Mrtva! — Mrtva!«

VIII.

Nasičeno soparen večer proti koncu avgusta. Gori na gradu sta stala Dominik in stari kaste-lan Kozma.

Na pošti.

»Ali je kaj zame?« je vprašal Koder na pošti.

»Kako se pišete?« je vprašala poštarica.

»Saj boste že na kuverti brali«, se je odrezal modri Koder.

Šaljivi volilec.

Pri zadnjih volitvah v češko-slovaški državni zbor je neki volilec v severnočeškem mestu Jablonecu vrgel v žaro listek z besedo: »Izajja 41, 24.« — Šli so pogledat v sv. pismo in tam brali na označenem mestu:

»Glejte, vi ste iz nič in vaše delo je iz nič in vas voliti je strahota.«

Dobri governici.

Prvi: »Ko sem se ženil, se je oglašila k be-

in ga je zavleklo v katakombe več pomagačev, kakor to kažejo sveži sledovi številnih nog. Za popoldne po tej najdbi je bil odpovedan obisk katakomb, ker je imela opravka sodna komisija z ogle-dom mrliča in sledi. Ugotovili so, da so umorjenega privlekli od bolj daleč. V Parizu je mnogo hiš, kojih kletni prostori imajo vhode v katakombe. Splošno so uhodna vrata zazidana. Vendar pa je podana možnost, da se ti zazidi z lahkoto odstranijo. Pariške katakombe se raztezajo na razdaljo 10 km. Za toliko površino je treba dolgotrajne in res temeljite preiskave za ugotovitev, na katerem mestu je bil zazidani zid v naj-novejšem času odstranjen. T tokratnem slučaju je na ducate detektivov na delu, da bi odkrili skrivnostna vrata, skozi katera je bil umorjeni prenešen v katakombe. Celotna dosedanja detektivovska preiskava je bila zaman!

Policija je objavila sliko umorjenega v časopisju s pozivom, naj se javi oni, kateremu bi bil poznat neznanec. Javila se je mlada ženska, ki je spoznala v mrtvem svojega zaročenca, Španca Ricarda Sarpino, ki se je mudil pred osmimi dnevi po trgovski zaposlenosti v Parizu. Bil je izredno bogat. Najbrž so ga zvalili zločinci v hišo, so ga tamkaj umorili, izropali in truplo so spravili skozi klet v katakombe.

Francoska javnost čaka z napetostjo, če se bo posrečilo policiji razkritje naj-novejšega zločina, ki je še prikrit v katakombah.

*

Vprašanja in odgovori.

I. S. v G.

Imam srečke vojne škode (ratne štete). Ali so za bile izrečane moje številke?

Odgovor:

Mi nimamo seznama, pač pa ga imajo v Združeni gospodarski banki. Kadar boate kaj v Maribor hodili, pa tam vprašajte.

J. M. v M.

Prodala sem svinjo, pa sem se premislila.

»Sedi moja žena in njen govor je trajal pol ure.«

Drugi: »To še ni nič. Ko sem se jaz ženil že pred 10 leti, se je tudi moja žena oglasila k besedi in njen govor še zdaj ni končan.«

Neka tuja gospa

Je v bližini Ljubljane kupila hišo. Ker pa ni natančno mogla do-gnati, ali stoji hiša na Dolenjskem ali pa že na Gorenjskem, je poklicala človeka, ki je to vedel. In ta ji je po-vedal, da je hiša še na Dolenjskem.

»Oh, kako sem vese-la«, je vzkljknila gos-pa, »kajti slišala sem, da je na Gorenjskem mnogo bolj mráz, kot pa na Dolenjskem.«

»Tako tesno mi je nocoj pri srcu. Nesrečo slutim«, je trudno govoril Dominik. Oči so mu nemirno iskale gor proti Hajdini, kakor bi kje v dimečem se ozračju bil skrit odgovor na vprašanje, ki mu je ne-prestano kluvalo v srcu: Kako je le Rozki?

»Nesrečo slutite, gospod Dominik?« je še bolj utrujeno, a z veliko vdanostjo v glasu odgovarjal kastelan. »O, saj je je vsepovsodi dovolj, več ko do-voľj. Kaj bo z nami, če se jeza božja ne umiri?«

»Vsi bomo pomrli. Saj bi včasih rad. Legel bi, za vedno zatisnil oči! In bilo bi končano vse to muč-no pričakovanje, strah in upanje.«

Prvi mrak ob njima, ves svet in vsa priroda pod njima, vse je molčalo v zlovestnem molku, ki je le-gal moreče na misli in na srce.

»Oče Kozma, ako bi zagledali ognje, sporočite mi nemudoma, prosim!«

»Sporočim. Niste danes ničesar slišali s Haj-dine?«

»Nisem. Zato sem tembolj v skrbeh.«

»Upajmo najboljše, gospod Dominik. Sicer pa — kakor nam je Gospod Bog prisodil, tako se bo zgo-dilo. Vse naše skrbi, ves naš strah — ali je to po-trebno?«

Z žalostnejšim srcem nego ob drugih večerih se je vračal Dominik nocoj v mesto.

Ali me lahko prime kupec za odškodnino več kot za dvojno aró?

Odgovor:

Kar ste prodali, ste prodali. Kupec, ki do-kaže, da ima zaradi tega večjo škodo, sme seveda terjati več, kakor pa zneso dvojna ara (kafosa).

A. S. v P. R., Francija.

Ali je jugoslovanski denar stalen in ni ne-varnosti zanj?

Odgovor:

Dinar ima zlato podlago. Jugoslavija je do-bila stabilizacijsko (stalnostno) posojilo v Franciji. Dokler ostane ta podlaga, ki je uza-konjena, ni nobene nevarnosti za dinar.

Razni vprašanci:

Kje je g. Poljšak? Prosimo za njegov na-slov!

Odgovor:

Gospod Poljšak je na Dunaju, VIII., Piari-siengasse 62/1.

R. A. v P.

Ali moram kot organist plačati uslužbenki davek in če mi smejo harmonij zarubiti?

Odgovor:

Vsak, ki je kje uslužben in prejema primer-no visoke dohodke, vi s tremi mladimi otroki vsaj 700 Din mesečno, ste dolžni plačati usluž-benski davek. Ako nimate 700 Din mesečno, ne plačate nič! — Harmonij se seveda lahko zarubi.

J. K. v V.

Lovci so mi kakih 100 m od hiše ustrelili mačka. Ali lahko tožim za odškodnino?

Odgovor:

Lovec bo lahko trdil, da je bil maček na lovu za divjačino. Vi boste težko dokazali ka-ko škodo, ker maček ni bil kaj izrednega. Se ne splača jeza in pot.

V. B. v M. S.

Nekdo je iz vinograda streljal name, ko sem šel mimo. Ali sme?

Odgovor:

Ako je bil čuvaj, se bo izgovarjal, ker je po noči čuval vinograd. Tudi je vprašanje, če ste šli po javni poti, ali kar preko tujega posest-va. Ako ste šli po javni poti (občinski ali ba-novinski cesti itd.), potem seveda je čuvaj — kriv.

S. S. v P.

Spomladi 1932 grem k vojakom. Ali bi me vzeli preje?

Odgovor:

Sedaj ne, ker vas ne bo nihče posebej vadil, Celó leto preje že, ali vmes ne!

S. M. v D.

Moj sin pojde k vojakom k artileriji, ali bi lahko prišel k mornarici?

Odgovor:

Prošnjo naj vloži na svoj vojni okrug v Ce-lju, morda bo uslišan.

H. T. v P.

Vse oblasti sem že prosil, da se mi vrne voj-na izprava, ki se je z uradnim aktom nekje izgubila, pa zastoj. Kako si naj pomagam?

Odgovor:

V uradnem listu bo treba objaviti, da se je izgubila, nato vam mora urad izdati drugo.

L. P. v T.

Sem 40%ni invalid, stalno nesposoben, pa imam vsako leto vojni razpored in mi je zau-kazano, da se moram v slučaju mobilizacije tekom dveh ur prijaviti. Ali je to res?

Odgovor:

Poglejte dobro! Vi ste nesposoben za fronto, pač pa ste dodeljeni za kako lažjo službo ali stražo. Imate itak napisano.

*

Uradno ugotovljeni izidi volitev.

Srez Slovenjgradec:

Volišče:	Vol. uprav.	Glasovalc:
Šmartno	517	90
St. Ilj pod Turjakom	647	128
St. Janž pri Dravogradu	394	104
Pameče	165	16
Podgorje	389	33
Razbor	179	15
Slovenjgradec	641	300
Stari trg	392	16
St. Vid nad Valdekom	156	35
Sp. Dolič	287	60
St. Andraž	239	132
Sv. Florijan	235	18
St. Ilj pri Velenju	224	60
St. Janž pri Velenju	348	63
Skale	492	147
Šoštanj mesto	454	322
Šoštanj okolica	603	118

Na Hajdini pa se je prav tedaj odločevala usoda Dominikova in Rozkina.

Tisto popoldne je Rozka resno zbolela. Slabo, utrujeno in vso zbito se je čutila že nekaj dni. Ta dan pa jo je napadlo z vso silovitostjo.

Naglo je preletela vas vest o njeni obolesti. Nekaj vaščanov je ostalo pač povsem ravnodušnih ob ti novici; a večina je mlado deklico iz srca omi-lovala.

Najhuje se je vznemiril krojač Martinek Mlakar. V gostilni je sedel, ko je žalostna novica prihitela tudi tja. Posedal je zadnje čase tako večinoma v go-stilni; doma ni imel več veselja, ne miru; tri otroke, vse, mu je pobrala smrt; žena je bila ob teh nesre-čah vsa iz uma; ne govoriti ni mogel pametno z njo in kuhala mu ni nikoli redno in ob času. Pa se je v žalosti predal nekdanji navadi: spet je pil. V pitju je iskal tolažbe in pozabe.

Ta večer je bil ves omamljen, ves brez moči. Mislil je, kolikor je misliti še mogel, ker mu je glava bila polna nekega do tedaj nepoznanega valovanja in šumenja, kakor bi mu vse vrelo v nji — mislil je, da od pijače. Ni vedel, da je črna smrt že tudi njega zaznamovala, da se strup bolezní že tudi v njem pretaka in ga bo v kratkem premagal in podrl.

(Dalje sledi.)